

Rudý car

Kniha historika **Václava Vebera** (1931) *Rudý car – Stalin v čele Sovětského svazu v letech 1924–1953* (vydal Triton) obsahuje na necelých dvou stech stranách většího formátu v hutné a čtivé zkratce vše, co nabízejí i jiné, daleko rozsáhlejší biografie J. V. Stalina a přivítají ji všichni, kdo se o životě a vládě tohoto diktátora chtějí dozvědět nejdůležitější fakta. Autor nezapomíná na nic podstatného, Stalina vykresluje jako bezskrupulózního člověka bez svědomí a citů, kterého uspokojuje jen absolutní moc a nezajímají ho lidé, ti jsou pro něj jen čísla ve statistikách a stádo, které může ovládat strachem, vězněním, popravami; jako diktátora a masového vraha, který snad nemá v dějinách obdobu, jako chybuujícího generalissima, jako novodobého cara opájejícího se vlastním kultem osobnosti, jako muže chladnokrevně experimentujícího s vlastním i cizími národy ve jménu zruďné komunistické ideologie; jako osobu, která za sebou zanechala miliony životů i zničených lidí a zpusťšenou, zdevastovanou zemi – sociálně, ekonomicky i morálně –, jež se s jeho neblahým dědictvím vyrovnává dodnes. Stalin vrhá temný stín na Rusko stále – ještě dnes se tam i jinde najdou tací, kteří ani pod tíhou otrěsných faktů nepřipustí, že byl Stalin zločinec. Ani ti nejbližší si nemohli být ničím jisti, jestli Stalin v něčem vynikal, pak to byly intriky a umění využít všechny jen k svému prospěchu. Cestu k moci budoval Stalin trpělivě od mládí, až se dostal k blízkosti Lenina a brzy vycítil nabízející se možnost vládnout celé zemi po Leninově smrti. A pak přišly všechny ty zločiny a experimenty na lidech, započaté už Leninem, které Stalin dovedl k smutnému vrcholu. Byrokratický a policejní aparát, centralizace, čistky uvnitř bolševické strany, kolektivizace, jejímž následkem byl hladomor, prudká průmyslová výroba na úkor jiných odvětví, zinscenované procesy, popravy, pracovní tábory (gulagy), doslova zotročení obyvatelstva, likvidace soukromého vlastnictví, budování silné armády, spolčení s Hitlerem, nesmyslné megalomanské projekty a stavby, kontrola nad všemi sférami lidského života, nad vědou, uměním a kulturou, nad myšlením lidí, zajištění politické moci pro komunistickou elitu, ovládnutí zemí východního bloku po válce. Nejúspěšnějším odvětvím byla propaganda a Stalinovým cílem bylo vytvořit zbaběle poslušnou společnost. Čtenář toho možná ví o Stalinovi hodně, přesto se při čtení Veberovy knihy nestačí divit a často ho nepříjemně mrazí v zádech. Je však potřeba tyto skutečnosti znát a stále je připomínat. Jsou bohužel součástí našich dějin a není to vlastně až tak dávno, co se to všechno stalo.

MILAN ŠILHAN

(Knižní novinky 11/2016)